

nich płyną, tak dla małżonków, jak i dla embrionu. W tym świetle macierzyństwo zastępcze nie może być etycznie zaakceptowane. Dziecko ma bowiem nieodwołalne prawo zostać poczęte przez własnych rodziców, być noszone pod sercem swej matki, być zrodzone i dorastać w małżeństwie [Zob. szerzej Piątek, 2012: 167-184].

Prywatny interes rodziców pragnących dziecka nie może być ważniejszy niż wartość drugiego człowieka. Działając dla swego osobistego szczęścia, małżonkowie nie mogą podważać i negować planu Bożego. Uciekając się do macierzyństwa zastępczego, dokonują oni rozdziału pomiędzy pokrewieństwem genetycznym, pokrewieństwem biologicznym a pokrewieństwem społecznym. Taki rozdział wpływa destruktywnie na życie rodziny. Osłabiając rodzinę, osłabia całe społeczeństwo [Zob. Olak, 2013].

Zakończenie. W Polsce nie istnieje prawo dotyczące działania matek zastępczych. Jedyne dokumenty i przepisy, które regulują to zjawisko opierają się na Kodeksie Cywilnym i Karnym oraz Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym. Bardzo silny wpływ na rozwój surogacji i decydujące zdanie na ten temat posiada Kościół Katolicki, który jest głęboko zakorzeniony w życiu, jak i w tradycji naszego kraju.

W wielu krajach istnieje już prawo dotyczące macierzyństwa zastępczego, w niektórych jest surowo zabroniona w innych np. Indie szeroko praktykowane.

¹ Kodeks rodzinny i opiekuńczy – Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. (Dz.U. 1964 Nr 9, poz.59 ze zm.). *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, art. 61, Dz.U. z 2008 r. Nr 220, poz. 1431.

² Tamże.

³ Por. Pawlik A., 2011, Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w województwie świętokrzyskim, *Wiadomości Statystyczne*, nr 11, PTS, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, s. 60-70

⁴ http://www.mjakmama24.pl/rodzice/kariera-prawo-finanse/surogatka-prawie-jak-matka-matka-zastepczaczyli-brzuch-wynajme,173_2927.html (25.06.2015r.); P. Dziekański, *Spoleczna odpowiedzialność instytucji samorządowych*, s. 157-168, [w:] *Rocznik Ostrowieckiego Towarzystwa Naukowego*, Nr3-4, Ostrowiec Świętokrzyski, 2014

⁵ Ustawa z dnia 6.06.1997r. Kodeks karny Dz.U. z 1997 nr 88 poz. 553.

⁶ Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 2373.

УДК: 338.24: [334.72:36]

© *Marcela Friptu*

(*м. Кишинів*)

PROMOVAREA ANTREPRENORIATULUI SOCIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA PE BAZA EXPERIENȚEI ȘI A CELOR MAI BUNE PRACTICI ALE ROMÂNIEI

Antreprenoriatul social reprezintă un nou model de afaceri care îmbină în sine un scop social și o mentalitate de business. Acest domeniu s-a dezvoltat exponențial în ultimii ani, și a devenit un fenomen social, economic și cultural de nivel mondial. Articolul dat prezintă un studiu de caz asupra apariției și dezvoltării conceptului de economie socială și antreprenoriat social în Europa, în special, în România și mai apoi în Republica Moldova. Aici este prezentată analiza a celor mai bune practici ale întreprinderilor sociale, care activează în România și identificate sugestiile optime pentru dezvoltarea și susținerea acestui segment de antreprenoriat în Republica Moldova, cu scopul soluționării problemelor sociale cu care se confruntă republica.

Civinte-cheie: antreprenoriat social, economie socială, întreprindere socială, probleme sociale, scop social.

Marcela Friptu. Promotion of social entrepreneurship in Moldova, on the basis of the experience and best practices of Romania. Social entrepreneurship is a new business model that combines a social goal with a business mentality. This field has grown exponentially in recent years and has become a global social, economic and cultural phenomenon. Given article represents a study case concerning the occurrence and development of the concept of social economy and social entrepreneurship in Europe, particularly in Romania and later in Moldova. Here is presented the analysis of best

practices of social enterprises that are working in Romania and are identified the optimal suggestions for the development and support of social entrepreneurship field in Moldova, with the aim of solving social problems facing the country.

Keywords: Social entrepreneurship, social economy, social enterprise, social problems, social goal.

Марчела Фріпту. Сприяння соціальному підприємництву в Республіці Молдова на досвіді і найкращій практиці в Румунії. Соціальне підприємництво це нова бізнес-модель, що поєднує в собі соціальну мету та бізнес-менталітет. Ця галузь набрала обертів в останні роки і стала соціальним, економічним і культурним явищем на світовому рівні. Дана стаття являє собою тематичне дослідження по виникненню і розвитку концепції соціальної економіки і соціального підприємництва в Європі, особливо в Румунії та в Республіці Молдова. Тут представлено аналіз кращих практик соціальних підприємств, що працюють в Румунії та визначено оптимальні пропозиції для розробки та підтримки цього сегмента підприємців в Республіці Молдова з метою вирішення соціальних проблем, що стоять перед країною.

Ключові слова: Соціальне підприємництво, соціальна економіка, соціальне підприємство, соціальне питання, соціальне призначення.

Economia socială, deși pare să fie un concept bine ancorat în realitate, este un fenomen relativ nou

demarat în urmă cu doar câteva decenii. Originea sa este una de la nivelul comunităților și grupurilor sociale și nu a fost una impusă de modele politice. În anii '80 și '90, la nivelul Europei și mai ales la nivelul UE15, care include țări cu o puternică tradiție socială, economia socială a fost privită ca un fenomen relativ marginal pentru că statul avea capacitatea și resursele de a asigura servicii sociale adecvate și diversificate. Sistemul social sprijinit de stat este în prezent confruntat cu o serie de provocări importante. Crizele economice succesive, fenomenul demografic al îmbătrânirii populației, diversificarea nevoilor și așteptărilor sociale, toate au pus o presiune deosebită pe sistemele etatiste de protecție socială și au arătat nevoia de diversificare și creativitate. În acest context, Economia Socială începe să devină din ce în ce mai relevantă, ca una din soluțiile inovatoare și creative care pot contribui la abordarea problemelor sociale și chiar de mediu.

Economia socială (numită și „economie solidară” sau „al treilea sector”) s-a dezvoltat din necesitatea de a găsi soluții noi, inovatoare unor probleme sociale, economice sau de mediu ale comunităților și pentru satisfacerea nevoilor membrilor comunității care sunt ignorate sau insuficient acoperite de sectorul public sau privat. Economia socială include forme diverse de organizare și/sau juridice cum ar fi: cooperativele, societățile mutuale, asociațiile, fundațiile etc.

Scopul principal al economiei sociale, în comparație cu scopul economiei de piață, nu este obținerea de profit, ci constă în îmbunătățirea condițiilor de viață și oferirea de noi oportunități pentru persoanele dezavantajate sau care fac parte din categorii vulnerabile. Economia socială acordă prioritate unui model de întreprindere care nu se poate caracteriza prin dimensiuni sau prin sectoarele în care își desfășoară activitatea, ci prin respectarea unor valori comune printre care se numără:

- realizarea unor inițiative private, care au ca scop satisfacerea nevoilor sociale prin metode economice, în care nu primează maximizarea profitului investitorilor;
- supremația participării actorilor sociali, a persoanei și a obiectivelor sociale asupra capitalului;
- apararea și aplicarea principiului solidarității și al responsabilității;
- comuniunea între interesele membrilor utilizatori și interesul general;
- controlul democratic exercitat de membri organizației sau a întreprinderii;
- adeziunea voluntară și deschisă;
- autonomia de gestiune și independența față de autoritățile publice;
- alocarea celei mai mari părți a excedentului pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și de furnizare de servicii membrilor în conformitate cu interesul general.

La nivel european, economia socială este percepută ca o variantă de incluziune socială pentru diverse drupuri vulnerabile, fără a exista o definiție

unitară și un sistem identic de dezvoltare. De altfel, conceptul operațional Economie Socială – care acționează atât în domeniul social, cât și în cel economic – a fost dezvoltat în Europa în ultimii 20 de ani. În anul 2002, în cadrul Conferinței Europene Permanente a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor a fost propusă următoarea definiție a sectorului economiei sociale: *“Organizațiile Economiei Sociale sunt actori economici și sociali activi în toate sectoarele care se caracterizează în principal prin scopurile și prin forma lor specifică de antreprenoriat social. Economia socială include organizații cum sunt cooperativele, mutualele, asociațiile și fundațiile. Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii cum ar fi protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile, asigurările, producția agricolă, serviciile de proximitate, educație și formare, cultură, sport și activități recreative.”* (Carta principiilor Economiei Sociale, CEP – CMAF Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor, 2002)[6].

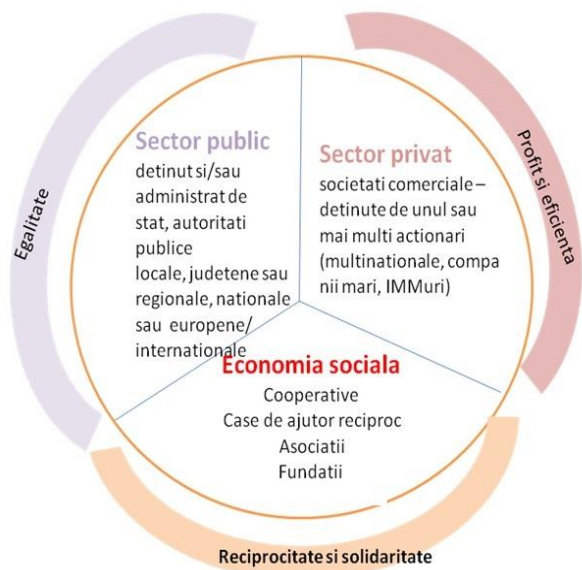
În acest context, țin să afirm că de asemenea nu există o definiție unică și comună nici al conceptului de antreprenoriat social, dar în mod general, antreprenoriatul social se prezintă a fi un proces în care resursele sunt utilizate în diverse combinații cu scopul de a valorifica oportunitățile existente, de a crea valoare prin satisfacerea nevoilor sociale, de a stimula schimbările sociale, sau de a înființa noi organizații cu misiune socială. Aceasta presupune utilizarea abordărilor antreprenoriale pentru a crea beneficii sociale și de mediu, fără a urmări obținerea de profit în avantajul proprietarului/lor, dezvoltând întreprinderi care realizează venituri pentru susținerea cauzei sociale.

Se observă că în ultimii ani economia socială a devenit un subiect din ce în ce mai prezent în dezbaterile academice, conferințe, studii de cercetare, precum și o prioritate la nivel european pentru perioada 2014-2020, o perioadă în care modelele economice și sociale ale Europei trebuie regândite și reinventate, iar întreprinderile sociale trebuie să devină motoare ale schimbării, inovării sociale, creșterii economice incluzive și durabile. Menționez în acest sens Social Business Inițiative și Declarația de la Strasbourg din 16-17 ianuarie 2014, demersuri la nivel european care recunosc potențialul economiei sociale, creînd start, direcției și chemând la acțiune în promovarea ecosistemului, necesar dezvoltării acestui sector în toate statele membre.

La nivel european, economia socială reprezintă aproximativ 2 milioane de întreprinderi (10% din totalul afacerilor europene) și angajează peste 14 milioane de salariați (echivalentul a 7% din forța de muncă a UE). Dintre aceștia, 70% sunt angajați în asociații non-profit, 26% în cooperative și 3% în mutualități.

Figura 1. Reprezentarea sectoarelor socio-economice

Sursa: site-ul web al Institutului de Economie Socială din România, navigat la data de 24 martie, 2015.

Întreprinderile de economie socială sunt prezente în aproape fiecare sector al economiei, ca de exemplu sectorul bancar, de asigurări, agricultură, meșteșugărit, diverse servicii comerciale, sănătate și servicii sociale etc. Deși dimensiunea și dinamica sectorului nu sunt deocamdată comparabile cu țările europene cu tradiție, România se înscrie și ea în aceeași tendință de descoperire, re-descoperire și dezvoltare a economiei sociale, prezentă într-o diversitate de organizații și de domenii, modele de întreprinderi sociale clasice, modele hibrid sau uneori chiar inovative pe când Republica Moldova nu are încă o definiție exactă a conceptului/domeniului de antreprenariat social sau de economie socială și cu atât mai mult acestea nici nu se regăsesc în vre-un act legislativ.

În România, economia socială a luat amploare din cel puțin trei motive: nevoia tot mai mare a sectorului non-profit de a genera venituri care să asigure continuitatea serviciilor; dorința de a crea locuri de muncă pentru persoanele dezavantajate social și existența unei surse de finanțare pentru domeniul dat, dedicată dezvoltării economiei sociale în cadrul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Tot odată un impuls pentru dezvoltarea sectorului a fost și reacția la lipsa de servicii de integrare în muncă a persoanelor cu dizabilități, la lipsa de susținere financiară din partea comunităților pentru proiectele dezvoltate mai ales de ONG-uri și pentru care, de multe ori formal, autoritățile își asumaseră sustenabilitatea pe termen lung fără a respecta angajamentul luat.

Pe de altă parte, adaptabile și inventive, ONG-urile au început să acumuleze cunoștințe și infrastructură care să le permită deschiderea unui nou drum – crearea de structuri prin care să formeze beneficiari pentru viitoare meserii, în ideea plasării ulterioare a acestora în muncă. Din păcate, firmele românești nu

erau pregătite și dornice de absorbția forței de muncă – persoane cu dizabilități. Toate acestea au dus ONG-urile românești în situația de a încerca să angajeze ele însele o parte dintre persoanele cu dizabilități, oferindu-le în schimb nu doar venituri pe măsura muncii prestate, ci și un întreg pachet de asistență în integrarea în muncă, așa cum au văzut ONG-iștii la colegii lor din Europa. Practic între serviciile oferite de structurile neguvernamentale a mai apărut unul de consiliere și pregătire a forței de muncă din grup vulnerabil pentru statutul de angajat. [5, p.7-8]

ONG-urile au valorificat și oportunitățile legale existente, precum Legea 448/2006 privind protecția drepturilor persoanelor cu handicap care a însemnat, din punct de vedere a incluziunii, un moment important din mai multe motive – unul fiind că a oferit un statut clar unor entități care au devenit “de economie socială”. Legea 448/2006 are următoarele prevederi cu privire la unitățile protejate, considerate a fi:

a) operatorii economici cu personalitate juridică, indiferent de forma de proprietate și organizare, care au cel puțin 30% din numărul total de angajați persoane cu handicap încadrate cu contract individual de muncă;

b) secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice sau din cadrul ONG (organizațiilor neguvernamentale), care au gestiune proprie și cel puțin 30% din numărul total de angajați persoane cu handicap încadrate și salarizate.

Conform aceluiași act normative, autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu dizabilități într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați. Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu dizabilități în condițiile prevăzute de Legea 448/2006, pot opta pentru îndeplinirea uneia dintre următoarele obligații:

a) să plătească lunar către bugetul de stat o sumă reprezentând 50% din salariul de bază minim brut pe țară înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap;

b) să achiziționeze produse sau servicii de la unități protejate autorizate, pe bază de parteneriat, în sumă echivalentă cu suma datorată la bugetul de stat în condițiile prevăzute mai sus.

Trebuie de menționat faptul că Legea 448/2006 a creat astfel o piață viitoarelor structuri ale antreprenariatului social. [1]

Aportul economiei sociale în ameliorarea problemelor sociale ale comunității.

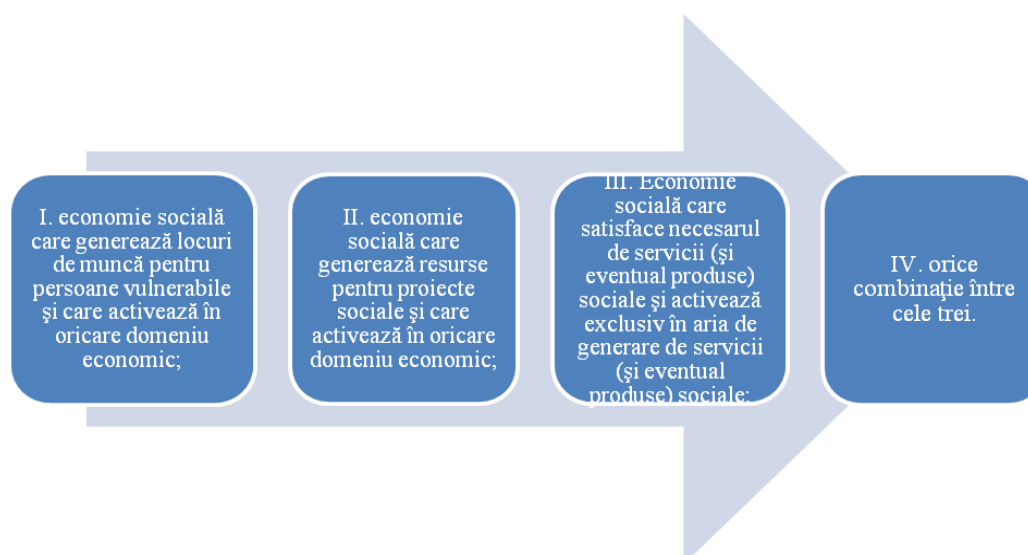
Sistematizarea economiei sociale, din punct de vedere al activităților și beneficiarilor, poate fi prezentată conform figurii 2.

Ocuparea forței de muncă remunerată în sectorul economiei sociale și ponderea acesteia în totalul remunerării forței de muncă în UE, 2009-2010 (mii persoane)

Țara	Forță de muncă ocupată în sectorul Economiei sociale	Total forță de muncă ocupată în UE	Raportul coloanelor 2/3, %
1	2	3	4
Austria	233.53	4,096.30	5.70%
Belgium	462.54	4,488.70	10.30%
Denmark	195.49	2,706.10	7.22%
Finland	187.2	2,447.50	7.65%
France	2,318.54	25,692.30	9.02%
Germany	2,458.58	38,737.80	6.35%
Greece	117.12	4,388.60	2.67%
Ireland	98.74	1,847.80	5.34%
Italy	2,228.01	22,872.30	9.74%
Luxembourg	16.11	220.8	7.30%
Portugal	251.1	4,978.20	5.04%
Netherlands	856.05	8,370.20	10.23%
Spain	1,243.15	18,456.50	6.74%
Sweden	507.21	4,545.80	11.16%
United Kingdom	1,633.00	28,941.50	5.64%
Noile state membre			
Bulgaria	121.3	3,052.80	3.97%
1	2	3	4
Cyprus	5.07	385.1	1.32%
Czech Republic	160.09	4,885.20	3.28%
Estonia	37.85	570.9	6.63%
Hungary	178.21	3,781.20	4.71%
Latvia	0.44	940.9	0.05%
Lithuania	8.97	1,343.70	0.67%
Malta	1.68	164.2	1.02%
Poland	592.8	15,960.50	3.71%
Romania	163.35	9,239.40	1.77%
Slovakia	44.91	2,317.50	1.94%
Slovenia	7.09	966	0.73%
TOTAL UE-15	12,806.37	172,790.40	7.41%
TOTAL UE -27	14,128.13	216,397.80	6.53%

Sursa: Raportul Comitetului Economic și Social European, *THE SOCIAL ECONOMY IN THE EUROPEAN UNION*. Publicat de "Visits and Publications" Unit, EESC-2012-51-EN, UE 2012, p. 37.

Figura 2. Modelele utilizate ale economiei sociale

Sursa: *Practici și Tendințe în Economia Socială În România și Uniunea Europeană în Ansamblu*, Fundația "Alături de Voi", Editura Spiru Haret, Iași – 2011.

I-ul model – este cel mai cunoscut și întâlnit la nivel european, și mai este denumit întreprinderi sociale de integrare în muncă (work integration social enterprises). Acestea pot oferi locuri de muncă pe timp determinat sau nedeterminat și, în același timp, pot oferi servicii de pregătire profesională, toate pentru grupuri bine definite de beneficiari, care includ persoane cu dizabilități, persoane vulnerabile cu probleme în identificarea și ocuparea unui loc de muncă, persoane care revin în societate după detenție, șomeri de lungă durată. Nu există limitări privind domeniile de activitate în care acestea pot acționa. În general, acest tip de întreprinderi sociale operează pe o piață liberă și poate suplini un eventual deficit de productivitate, prin subvenționarea din programe publice a salariilor și investițiilor și/sau prin accesarea unor contracte publice, prin aplicarea unei discriminări pozitive. Sunt și cazuri, printre care și al României, unde astfel de întreprinderi sociale au facilități suplimentare, chiar la relația cu alți agenți economici, publici sau privați.

Al II-lea tip de model - din sistematizarea propusă poate fi definit și ca activitate generatoare de venit a organizațiilor de caritate - asociații, fundații sau organizații religioase – care folosesc acest venit în activitatea lor socială și de caritate. Aici, operatorul non-profit poate face activitatea direct sau prin intermediul unei societăți comerciale și, teoretic, operează în orice domeniu economic. Eventuale deficite de productivitate în comparație cu alți operatori economici, pot fi suplinite prin voluntariat. Această formă de economie socială este probabil cea mai puțin vizibilă și recunoscută la nivel european, cât și național. În multe state ale bunăstării, unde protecția socială este la un nivel foarte înalt, nu există astfel de inițiative. În Europa Centrală și de Est ele sunt, însă, importante ca și preocupare a sectorului neguvernamental, care a dezvoltat servicii necesare în domeniul social, pe care statul nu are resursele și capacitatea să le finanțeze.

Al III-lea tip de model - este cel care limitează activitatea exclusiv la servicii și produse sociale, definite ca nevoi prioritare ce nu pot fi sau nu sunt acoperite prin serviciile publice. Aici se pot încadra serviciile numite de proximitate, comunitare și care includ servicii de îngrijire socială și medicală, servicii legate de accesul la educație și uneori chiar servicii legate de protecția mediului. Operatorii acestor servicii pot fi fundații și asociații, firme private sau firme rezultate ale parteneriatului public – privat. De cele mai multe ori, aceste servicii se desfășoară la nivel comunitar. Exemple pot fi societățile care oferă servicii de tip centru de zi pentru copii sau pentru persoane cu dizabilități mentale. O problemă importantă, în acest caz, este aceea a subcontractării sau concesiunii serviciilor de către autoritățile publice și a existenței deja pe piață a unor operatori exclusiv privați, care invocă o potențială concurență neloială.

Al IV-a tip de model - a fost introdus pentru a putea vizualiza sinergiile și potențiala valoare

adăugată a combinării primelor 3 variante, care ar putea duce la rezultate spectaculoase, prin adresarea simultană a mai multor probleme sociale. [7, p. 18-19]

Modele de bună practică în România.

Util Deco, promotorul inițiativei de economie socială: Fundația „Alături de Voi” România. Forma juridică de organizare: organizație neguvernamentală. - Înființarea acestor unități protejate autorizate este răspunsul oferit de Fundația „Alături de Voi” România la nevoile de integrare socio-profesională a beneficiarilor fundației, aflați la vârsta angajării și găsirii unui drum în viață, în lipsa unei formule de asistență din partea statului. Obiectivele urmărite sunt: furnizarea serviciilor de formare profesională a beneficiarilor în domeniile căutate pe piața muncii, crearea unei rețele de structuri cu rol economic activ în procesul de incluziune socială (înființarea atelierelor protejate, a atelierelor de terapie ocupațională, dezvoltarea de unități protejate) și crearea a patru centre de resurse în domeniul Economiei Sociale. [3, p.36]

Ateliere de inserție socio-profesională prin economia socială și solidară. Promotorul inițiativei de economie socială: Ateliere Fără Frontiere, forma juridică de organizare: organizație neguvernamentală – problematica socială vizată de Ateliere Fără Frontiere este inserția persoanelor în dificultate socioprofesională, dobândirea autonomiei de către acestea printr-o stabilitate socioeconomică și profesională ale cărei baze sunt consolidate pe parcursul gradual de inserție în atelierul de economie socială și solidară. Beneficiarii sunt persoanele adulte fără adăpost, cu dizabilități, tineri post-instituționalizați, șomeri de lungă durată, persoanele cu adicții, boli care afectează viața profesională, imigranții în dificultate socioprofesională. [3, p.47]

Fundația Motivation România a fost înregistrată legal pe 15 Februarie 1995. Organizația a fost creată ca urmare a unui proiect al Federației Internaționale de Cruce Roșie și al Motivation Charitable Trust din Marea Britanie. Misiunea Fundației Motivation România este de a dezvolta programe sustenabile care îmbunătățesc calitatea vieții persoanelor cu dizabilități din România.

Programele Fundației Motivation includ:

- Evaluarea și prescrierea de scaune rulante personalizate, adaptate nevoilor fiecărui utilizator în parte;
 - Instruire pentru viața independentă a utilizatorilor de scaune rulante;
 - Facilitarea angajării persoanelor cu dizabilități;
 - IMPACT – servicii de tip familial pentru copii cu dizabilități severe dezinstituționalizați din Centrul de Plasament Nr. 4 Tancabești;
 - Suport adaptat și advocacy pentru drepturi și servicii pentru persoanele cu dizabilități din România.
- Obiectivele Fundației Motivation sunt:
- Facilitarea accesului persoanelor cu dizabilități din Europa de Est la echipamente de mobilitate de calitate pentru o viață cu adevărat independentă;

- Sprijinirea furnizării de servicii locale sustenabile pentru persoanele cu dizabilități
- Facilitarea independenței și accesului la drepturi pentru persoanele cu dizabilități locomotorii;
- Creșterea participării comunităților la furnizarea de servicii pentru acest grup țintă. [5, p.28-30]

Situația actuală din **Republica Moldova**, relatează faptul, că, și fără a fi identificate ca antreprenoriat social, au fost puse în practică deja câteva proiecte orientate pe această filieră. La Ungheni, de exemplu, o organizație neguvernamentală a deschis un atelier unde sunt confecționate jucării din lemn pentru grădinițe, iar angajații sunt persoane cu nevoi speciale. În Chișinău activează compania **EduJoc**, care se ocupă cu confecționarea și comercializarea jucăriilor educative, promovând materiale didactice și metode alternative de dezvoltare, care vin să completeze sistemul de învățământ cu metode non formale de educare a copiilor. Până la momentul actual, membrii acestei companii au organizat traininguri gratuite pentru părinți în 5 centre pentru copii cu nevoi speciale (Tony Hawks, centrul pentru copii cu autism Hippo).

Alt actor al economiei sociale din Republica Moldova este **Asociația Obștească „Eco-Răzeni”**, care activează deja mai mult de 15 ani în raionul Ialoveni, este vorba despre un program amplu care și-a propus drept scop creșterea gradului de incluziune socială și calității vieții a tinerilor cu dizabilități prin facilitarea accesului lor la servicii sociale inovative, exersarea abilităților de viață și de muncă, combaterea marginalizării, implicarea părinților și asigurarea sustenabilității intervențiilor de incluziune socială. De la lansarea programului și pînă în prezent, circa 30 de tineri cu diferite dizabilități au beneficiat de evaluarea capacităților socio-profesionale, consiliere și instruire vocațională sau angajare la **Întreprinderea socială „Floare de cires” SRL**.

„Floare de cires” SRL - fondată în decembrie 2012 de către Asociația Obștească „Eco-Răzeni”, este un program amplu de formare profesională care antrenează băieți și fete cu dizabilități în sfera alimentației publice. În calitate de angajați, învață să prepare mâncare și să o servească clienților, sau să cultive legume, astfel își dezvoltă încrederea în sine și se pregătesc să devină lideri în familiile și comunitățile lor.

„Nou din Nou” este o afacere socială, lansată în iunie 2012, de către "Centrul de Susținere în Business pentru Nevăzători "Proability"". Misiunea afacerii "Nou din Nou" este de a contribui la sporirea nivelului de incluziune economică a persoanelor cu dizabilități vizuale și nu numai, prin crearea diferitor oportunități de angajare și auto-angajare. Obiectivele "Nou din Nou" sunt:

- ✓ Crearea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități;
- ✓ Asigurarea durabilității financiare a Centrului Proability;
- ✓ Dezvoltarea activității de comercializare a

bunurilor „second hand” prin îmbunătățirea continuă a gamei de produse și sporirea nivelului de satisfacție a cumpărătorilor;

✓ Atragerea și colaborarea cu cât mai multe organizații de profil economic cât și social în vederea îmbunătățirii situației economice a persoanelor cu dizabilități vizuale și nu doar din R.Moldova;

✓ Contribuirea la protecția mediului înconjurător prin prelungirea duratei de utilizare a bunurilor de uz casnic învechite, restaurându-le și reutilizându-le;

Primii care au susținut această formă de antreprenoriat au fost finanțatorii externi. Aceștia vor să ajute ONG-urile să pună pe roate afaceri pentru a nu depinde de proiectele de scurtă durată și pentru a-i putea susține în continuare pe cei care beneficiază de ele. 4

La momentul actual afacerile organizate de către ONG-uri sunt privite de către organele de control și de către organele statului în general ca și SRL-uri clasice care au ca scop obținerea de venit pentru membri. În aceste condiții, afacerile inițiate de către ONG-uri sau afacerile care se pretind a fi sociale nu au nici o facilitate din partea statului în ceea ce înseamnă impozite, taxe, devamare și restul. Ele sunt puse în condițiile a tuturor agenților economici care funcționează în Republica Moldova.

CONCLUZII

În urma realizării studiului a evoluției și importanței economiei sociale și a antreprenoriatului social în contextul Uniunii Europene, autorul formulează următoarele concluzii și recomandări:

– Dezvoltarea antreprenoriatului social atât în România cât și în Republica Moldova este un proces cu o importanță deosebită, inovator din perspectiva raportării individului la procesele de producție, a conceptului de cetățenie, a domeniilor și modalităților de producție. Preocuparea pentru promovarea dezvoltării durabile, analiza consecințelor crizelor economice și financiare, problematica privind raportul dintre individ și procesul de producție deschid numeroase perspective de dezvoltare care pot influența politicile publice de ocupare a forței de muncă și coeziunea socială.

– Aportul actorilor economiei sociale precum și promovarea antreprenoriatului social joacă un rol foarte important în ameliorarea problemelor socio-economice cu care se confruntă societatea, intervenind cu o valoare adăugată întru susținerea responsabilității sociale pe care o are statul în raport cu cetățenii săi;

– În Republica Moldova se evidențiază lipsa cadrului legislativ în domeniul economiei sociale și a antreprenoriatului social, fapt care împiedică dezvoltarea acestui domeniu – se propune spre a fi creat un grup de lucru format din actori ai economiei sociale locale, spre consultarea organelor abilitate întru realizarea unei inițiative legislative care ar viza domeniul antreprenoriatului social;

– Se recomandă realizarea și promovarea unei ample campanii naționale de informare cu privire la oportunitățile antreprenoriatului social. Datorită

faptului că domeniul antreprenoriatului social este foarte puțin cunoscut atât la nivelul autorităților publice, agenților economici cât și la nivelul Organizațiilor Societății Civile și, nu în ultimul rând, în rândul grupurilor vulnerabile, este nevoie de organizarea unor sesiuni de informare asupra conceptului și de formare profesională în domeniu. Implicarea tuturor actorilor relevanți publici și privați ar trebui să pornească de la înțelegerea importanței racordării cadrului național moldovenesc la cel european, prin promovarea parteneriatelor naționale și transnaționale în vederea identificării exemplelor de bună practică și implementarea acestora în context național;

– O orientare politică puternică va înscrie antreprenorul social pe traiectoria unui actor economic important și a unui actor social major în cadrul politicii globale de luptă împotriva excluziunii sociale. Este salutar faptul ca antreprenoriatul social să fie în centrul politicii publice, dar să își păstreze autonomia și valorile specifice. Aceasta ar permite valorizarea potențialului Economiei Sociale în asigurarea locurilor de muncă și în democratizarea societății și asigurarea coeziunii sociale ale Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.
2. Sorin Căce, Daniel Arpinte, Nicoleta Andreia Scoican, Harry Theotokatos, Eleftheria Koumalatsou: *Economia Socială În Europa*. (București: Expert, 2010) p. 11-47.
3. Adina Dragotoiu, Alina Marioniu, Andreea Gatman, Patrizia Bussi, Aurelie Dupres, ș.a., *Solidaritatea, o nouă sursă de putere economică*, Editor: Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, (București, 2011), p. 11-54.
4. Ana Maria Preoteasa, Daniel Arpinte, Sorin Căce, ș.a., *Economia socială și grupurile vulnerabile*. Editor: Agenția Națională pentru Romi, (București, 2010), p. 34-58.
5. Angela Achiței, Veronica Vilcu, Mihaela Munteanu, ș.a., *Experiențe de Economie Socială – Manual de proceduri și modele de bună practică în economia socială*. Editor: Fundația “Alături de Voi România”, (Iași, 2012), p. 3-47.
6. Cristina Barna: *Atlasul Economiei Sociale*. Editor: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, (București, 2014), p. 5-60.
7. Editor: Fundația “Alături de Voi” România, *Politici, Practici și Tendințe în Economia Socială în România și Uniunea Europeană în Ansamblu*, (Iași: Spiru Haret, 2011), p. 4-20.
8. Editor: Organizația Națională Cercetășii României, *Economia socială o alternativă pentru incluziunea socială?*, (Brașov: Dinasty Books, 2010), p. 11-33.
9. Aruștei Carmen, Irina Teodora Manolescu, Angelica-Nicoleta Neculăesei, *Rolul organizațiilor și bune practici în cadrul economiei sociale*. În: Revista de Economie Socială, Vol. IV/Nr. 2. Iași: Hamangiu, 2014, p 4-25.
10. Raportul Comitetului Economic și Social European, *THE SOCIAL ECONOMY IN THE EUROPEAN UNION*. (UE: "Visits and Publications" Unit, 2012), p. 36-42.
11. Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată. Editor: Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, (București, 2010), p. 6-45.
12. „Antreprenoriat social - Floare de cireș”, Eco-Răzeni, navigat 29 martie 2015, <https://www.ecorazeni.wordpress.com>.
13. „Centru de Download”, Centru de resurse pentru economia socială, navigat 26 martie 2015, http://www.ropes.ro/content/index/6_115/Modele%20de%20buna%20practica.html.
14. „Economia socială în România”, Institutul de Economie Socială, navigat 24 martie 2015, <http://www.ies.org.ro/>.
15. „Nou din Nou”, ProAbility, navigat 04 aprilie 2015. <http://www.proability.md/>.
16. „Strasbourg Declaration”, European Commission, navigat 03 aprilie 2015, http://ec.europa.eu/internal_market/conferences/2014/0116-social-entrepreneurs/docs/strasbourg-declaration_en.pdf.
17. "Unitățile protejate din România", Fundația "Alături de Voi" România, navigat 05 aprilie 2015, <http://www.unitatiprotejate.ro/>.

УДК: 005.9:339.137

© Michal Adam Leśniewski
(m. Kielcy)

ZARZĄDZANIE TALENTAMI PRACOWNIKÓW W KSZTAŁTOWANIU KONKURENCYJNOŚCI MIĘKKIEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Michael Adam Lesnyevskyy. Talent management employees in the shaping of soft competitiveness of enterprises. One of the elements of competitiveness is soft talent (talent), which, along with skills is a valuable value in order to achieve beneficial than other competitors a competitive advantage in the market. Innate talent as a gift must be further shaped both by the same man (employee) and by the organization in which they work. The aim of the study is to present talent as a factor of competitiveness soft enterprises.

The development was based on the study of literature and is a continuation of the analysis of the problem of soft competitiveness of enterprises.

Keywords: talent, talent management, soft competitiveness of enterprises.

Майкл Адам Лесневський. Управління талантами співробітників в процесі формування м'якої конкурентоспроможності підприємств. Одним з елементів конкурентоспроможності виступає м'який талант, який з-поміж інших навичок